

НАУКОВА СПІЛЬНОТА

www.spilnota.net.ua

ВІСІМДЕСЯТ СЬОМІ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ДИСКУСІЇ

Серія: Соціальні та гуманітарні науки

ISSN 2522-963X

Google Scholar

Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH
WYŻSZA SZKOŁA ZARZĄDZANIA I ADMINISTRACJI
W OPOLU

25-26 червня 2024 р.

**Тернопіль, Україна – Ополе, Польща
2024**

УДК 001 (063)

Вісімдесят сьомі економіко-правові дискусії. Серія: Соціальні та гуманітарні науки: матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції (м. Львів, Україна, м. Ополе, Польща, 25-26 червня 2024 р.) / редкол. : О. Патряк та ін. ГО “Наукова спільнота”, WSZIA w Opolu. Львів : ФО-П Шпак В.Б. 161 с. ISSN 2522-963X.

В збірнику опубліковані доповіді авторів з соціальних та гуманітарних наук, які оприлюднені на сайті www.spilnota.net.ua.

Оргкомітет:

ГО «Наукова спільнота»

Патряк Олександра Тарасівна, кандидат економічних наук, ЗУНУ;

Шевченко Анастасія Юрійвна, кандидат економічних наук, ТОВ «Школа для майбутнього»;

Яремко Оксана Михайлівна, кандидат юридичних наук, доцент, ЗУНУ;

Станько Ірина Ярославівна, кандидат юридичних наук, адвокат;

Назарчук Оксана Михайлівна, доктор філософії (Ph.D.), ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»;

Гомотюк Оксана Євгенівна, доктор історичних наук, професор, ЗУНУ;

Біловус Леся Іванівна, доктор історичних наук, кандидат філологічних наук, професор, ЗУНУ;

Ребуха Лілія Зіновіївна, доктор педагогічних наук, кандидат психологічних наук, професор, ЗУНУ;

Недошитко Ірина Романівна, кандидат історичних наук, доцент, ЗУНУ;

Стефанишин Олена Василівна, кандидат історичних наук, доцент, ЗУНУ;

Ухач Василь Зіновійович, кандидат історичних наук, доцент, ЗУНУ;

Яблонська Наталія Мирославівна, кандидат філологічних наук, старший викладач, ЗУНУ;

Савчук Надія Антонівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціогуманітарних технологій ЛНТУ

Рудакевич Оксана Мирославівна, кандидат філософських наук, ЗУНУ;

Русенко Святослав Ярославович, аспірант, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

Адреса оргкомітету:
79016, м. Львів, а/с 1621
E-mail: spilnota.net.ua@ukr.net

Тексти опубліковано у авторській редакції. Відповідальність за достовірність наданої інформації несуть автори, їхні наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищено. У разі будь-якого використання опублікованих матеріалів посилання на джерело є обов'язковим.

ISSN 2522-963X

© ГО “Наукова спільнота” 2024

© Автори статей 2024

*Малярчук Олексій Васильович,
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри
фінансів, обліку і оподаткування,
Чернівецький торговельно-
економічний інститут
Державного торговельно-
економічного університету*

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4950/>

Процес оптимізації податкового навантаження передбачає застосування платником податків чинних фіскальних інструментів, а також інших законних методів зменшення обсягу податкових платежів, із яких платник податків вибирає найбільш досконалі.

Податкове планування також залежить від надання державою пільг для стимулювання інтересів різних галузей виробництва, окремих категорій суб'єктів господарювання та соціально-економічного розвитку. Враховуючи недоліки законодавства, кожен платник податків має право використовувати всі дозволені законом засоби та прийоми для максимального зменшення свого податкового зобов'язання.

Податкове законодавство визначає податкове планування як необхідну та обов'язкову ланку в управлінні фінансами компанії, дозволяє використовувати різні методи розрахунку бази оподаткування та надає податкові пільги платникам податків, за умови їх діяльності виключно у правовій площині.

Однією з головних системних проблем української економіки є тіньовий сектор. За підрахунками Мінекономіки, у 2023 році рівень тіньової економіки становить 30% ВВП, а деякі міжнародні організації оцінюють, що «тінь» в Україні досягає 40% [1].

За підрахунками Інституту соціально-економічної трансформації та Центру соціально-економічних досліджень України, найбільше ухилень від податків у 2023 році сталося за схемою «виплати заробітні плати в конвертах» – експерти оцінюють суму близько 220-300 мільярдів гривень на рік, тоді як втрати бюджету становлять близько 110-150 млрд грн. [2].

Опитування Центру Разумкова показало, що в червні 2023 року 36% працівників отримували частину або всю зарплату неофіційно [2].

Основною перешкодою для виходу компаній з тіні є надзвичайно високе податкове навантаження на фонд оплати праці. Коли співвідношення всіх інших статей балансу залежить від витрат на персонал, роботодавець приймає економічно вигідне рішення: або шукати шляхи «оптимізації», або припиняти господарську діяльність.

Для роботодавця дуже дорого легально оподатковувати заробітну плату працівника. Сьогодні ефективне податкове навантаження на фонд оплати праці в середньому становить близько 34%.

Усі основні бізнес-асоціації наголошували на необхідності зниження податкового навантаження на фонд оплати праці. Тому боротьба з тіньовою економікою, зниження податкового навантаження на фонди оплати праці та тиск на легальний бізнес очолюють ТОП-10 пріоритетів Європейської Бізнес Асоціації (ЕВА) на 2024 рік (*Key business priorities for 2024*) [3]. Другу сходинку ТОП 5 стратегічних напрямів розвитку України, які пропонують учасники Американської торгівельної палати – це забезпечення ефективної прозорої прогнозованої податкової політики, а також чесної конкуренції. Зменшення податкового навантаження на заробітну плату щороку входить до десятки пріоритетів членів Української ради бізнесу (УРБ).

Аналізуючи результати щорічного глобального дослідження Paying Taxes 2023, яке проведене компанією PwC у співпраці з Світовим Банком, наша країна посіла 65 місце у рейтингу розрахованому за трьома основними показниками: час, який витрачається на адміністрування податкових платежів, загальна кількість податків та обсяг податкового навантаження [4]. Загалом загальне податкове навантаження є основним фактором, який в Україні становить 45,2%: з них «податок на працю» 33,8%, «податок на прибуток» 10,2%, «податок на споживання» 1,1% [5]. Це змушує роботодавців платити мінімальну зарплату. Тож з нього збирається лише податок, а решта поміщається в конверт. Така ситуація не вигідна для працівників, які отримують мінімальні соціальні виплати, а згодом і мінімальні пенсії, для роботодавців, які не можуть бути спокійними та впевненими, не можуть матеріально мотивувати працівників, несуть величезні витрати, або держава недоотримує бюджетні кошти [4].

Водночас останнє соціологічне опитування, проведене Міжнародним інститутом соціології в Києві за ініціативи Українського центру соціоекономічних досліджень CASE, показало, що лише 11,5% респондентів не знають, скільки вони платять податків. Більшість людей вважають, що вони платять близько 20% податків. Так само громадяни не знають, куди йде значна частина грошей, які вони платять: більшість вважає, що вони йдуть на правоохоронні органи (20,8% респондентів), на погашення боргів (19,1%) і національну оборону (16,9%). Лише 7,8% знали, що найбільша частка податків, які сплачують громадяни, йде на пенсії. Тому більше половини українців (56%) хочуть платити менше податків і управляти своїми доходами [3].

Другою великою проблемою, пов'язаною з податками на заробітну плату, є важкий адміністративний тягар, який повинні нести як роботодавці, так і держава. Отже, згідно з вищезгаданим дослідженням, в Україні час на управління бізнесом становить 327,5 години (з них 92 години на управління податком на працю). У регіоні Центральної Азії та Східної Європи (включно з Україною) цей показник становить у середньому 219 годин, а в країнах ЄС – 161 годину. Типовий приклад – Вірменія, якій вдалося покращити цей показник завдяки реформам 2014 року, скоротивши витрати часу на 59 годин за рахунок поєднання податків на соціальне страхування та податку на прибуток – що, до речі, підвищило рейтинг бізнес-середовища Вірменії.

Загалом звіт Світового банку «Ведення бізнесу» показує, що країни рухаються в напрямку зменшення адміністративного тягара оподаткування: за останні 15 років 62 країни скасували або консолідували оподаткування, щоб зменшити витрати на управління бізнесом. У більшості країн ОЕСР з високим рівнем доходу податки, що збираються з однієї бази оподаткування, сплачуються та адмініструються спільно, тому середня кількість платежів у всіх країнах у групі становить лише 10. Для порівняльного аналізу зазначимо, що середній показник для усіх 190 досліджуваних країн становить 23 платежі.

Отже з метою належного адміністрування податкового навантаження на оплату праці варто застосувати два основні напрямки реформ:

Створення відповідних макроекономічних умов для стимулювання сукупного попиту є вирішальним чинником пожвавлення економіки, збільшення виробництва і тим самим розширення податкової бази.

Це забезпечить зростання дохідної складової бюджету за незмінної ставки податку (тобто без збільшення податкового навантаження). Завдяки останньому механізму держава зможе більшою мірою стимулювати попит шляхом збільшення надходжень, збільшення та забезпечення своєчасної виплати заробітної плати, пенсій, соціальних виплат тощо, збільшення видатків на інвестиційно-інноваційну діяльність.

Другим напрямом вирішення цієї проблеми найбільш прийнятним для економіки України є механізм, що базується на теорії економіки пропозиції. Прибічники зазначеної теорії репрезентативною вважають криву Лаффера, яка відображає залежність податкових надходжень до бюджету від розміру ставки оподаткування. Дана теорія використовувалась на практиці адміністрації США, під час реалізації податкової реформи у 80-х роках, а згодом і у більшості країн ЄС.

Список використаних джерел:

1. У 2024 році мінекономіки прогнозує зростання ввп на 4,6% та інвестицій – на 29,6%, – Юлія Свириденко. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a107293d-1655-46dc-b048-564d1b3d7eae&title=U2024-RotsiMinekonomikiPrognozuZrostanniaVvpNa4-6-TaInvestitsiiNa29-6-YuliiiaSviridenko> (Дата звернення 24.06.2024)
2. В Україні найбільше зловживань за схемою зарплата «у конвертах» – дослідження URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3355460-v-ukraini-najbilse-zlovzivan-za-shemou-zarplata-u-konvertah-doslidzenna.html> (Дата звернення 24.06.2024)
3. Key business priorities for 2024 URL: <https://eba.com.ua/en/klyuchovi-prioritytety-biznesu-dlya-roboty-v-2024-rotsi/> (Дата звернення 24.06.2024)
4. Tax Challenges Arising from Digitalisation – Report on Pillar One Blueprint : Inclusive Framework on BEPS URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/e2a1b568-en/index.html?itemId=/content/component/e2a1b568-en> (Дата звернення 24.06.2024)
5. Шевчук О. Р. Податкові пільги як елемент підтримки суб'єктів господарювання в період боротьби з COVID-19: порівняльно-правовий аспект / Шевчук О. Р., Ментух Н. Ф. // Юридичний науковий електронний журнал. – № 2. – 2020. – С. 283-286.